

Ceza Muhakemesi Hukukunda Kanun Yolları Konferansı

HAZIRLAYAN
PROF. DR. MEHMET EMİN ARTUK

KONUŞMACI
DOÇ. DR. ALİ RIZA TÖNGÜR
MEHMET ÖKMEN
EKREM ÇETİNTÜRK

TARİH : 7 ARALIK 2018 CUMA
SAAT : 14.00-16.00
YER : İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
GÜNEY KAMPÜSÜ, MAHKEME SALONU
www.medipol.edu.tr

MEDİPOL
UNV-HF

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ

Ceza Muhakemesi Hukukunda Kanun Yolları Konferansı

7 Aralık 2018
Bildiri Özetleri

CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNDA KANUN YOLLARI KONFERANSI

07.12.2018

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

İSTANBUL - 2019

Editörler

Prof. Dr. Ahmet Hamdi TOPAL

Ar. Gör. Mustafa ÇATTIK

Ar. Gör. Abdullah R. GENCER

İÇİNDEKİLER

İtiraz Kanun Yolu	3
<i>Doç.Dr. Ali Rıza TÖNGÜR, Polis Akademisi Öğretim Üyesi</i>	
Ceza Muhakemesinde İstinaf Kanun Yolu.....	7
<i>Mehmet Ökmen</i>	
Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Kanun Yolu	13
<i>Dr. Ekrem Çetintürk, Yargıtay Üyesi</i>	

İtiraz Kanun Yolu

Doç.Dr. Ali Rıza TÖNGÜR, Polis Akademisi Öğretim Üyesi

İtiraz kanun yoluna girmeden önce genel olarak kanun yolları ve denetim muhakemesi hakkında temel başlıklara değinmek yararlı olacaktır.

Ceza muhakemesinde Bir davaya bakan mahkemenin Yargılamanın devamı esnasında veya sonunda hatalı karar vermesi her zaman ihtimal dahilindedir. İşte Bu hatalı kararların düzeltilmesi ve gerçeğe en uygun kararın istikrarlı bir şekilde verilebilmesi için kanun yolu Veya denetim muhakemesi adı verilen kurum kabul edilmiştir. Kanun Yolları aleyhine kanun yoluna Başvurulan kararların başka bir yangın merciince denetlenmesine ve gerekiyorsa düzeltilip değiştirilmesine imkan tanıyan kurumlardır.

Kanun Yolları olağan ve olağanüstü kanun Yolları şeklinde ikili bir ayrıma tabi tutulabilir. Kesinleşmemiş mahkeme ya da hakim kararlarına karşı gidilebildikleri için olağan kanun yolu adını alan kurumlar itiraz İstinaf ve temyiz kurumlarıdır .

Kanun yolları da denetim muhakemesi olduklarından davasız yargılama olmaz ilkesi bu kurumlar için de geçerlidir. Diğer bir söylemle bir yargılama kararındaki hukuka aykırılığı ileri süren kişinin bu hukuka aykırılığın düzeltilmesi için bir talepte bulunması gerekir. Onunla birlikte istisna olarak talep olmadan da Kanun yoluna gidildiği durumlar vardır. Örneğin 15 yıl ve üzerindeki hapis cezaları için resen İstinaf kanun yoluna gidilmektedir .

Olağan kanun yollarına başvurmanın aktarma, sirayet ve durdurma etkisi vardır.

Aktarma etkisi başvuranın aleyhine denetim muhakemesine başvurulmuş kararı daha yüksek dereceli veya bir başka mahkemenin incelemesi anlamına gelir.

Yayıma etkisi ise kanun yoluna başvurmayan kişilerin kanun yoluna başvurulması sonucunda verilecek karardan etkilenmelerini ifade eder. Örneğin İstinaf mahkemesi tarafından verilen bir hükmü temyiz etmeyen sanıkların, hüküm bozulduktan sonra temyiz etmemiş olmalarına rağmen başvurmuşcasına bu lehe durumdan yararlanmalarını ifade eder .

Durdurma etkisi hakkında denetim muhakemesinde gidilen mahkeme kararının hukuksal kesinliğinin oluşmasını ve bu çerçevede kararın infazının engellenmesidir. Kanun yollarına başvurulması kural olarak kararın infazını durdurmaz. Bununla birlikte kanunda açık olarak kanun yoluna başvurulmuş olması halinde bu kararın infazının hüküm kesinleşinceye kadar duracağına ilişkin bir ifade varsa bu durumda hükmün kesinleşmesine engel olur.

Kanun Yollarına başvurma hakkı olan kişiler Őu Şekilde sıralanabilir: Őüpheli veya sanık, Alan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar, Sanık ya da Őüphelinin yasal temsilcisi ve eŐi, M¼dafı veya katılan vekili olarak avukat, eŐya veya diğer mal varlığı değerleri üzerinde hak sahibi olan kişiler.

İtiraz, olağan kanun yollarından biridir. Genel olarak hakim kararları ile kanunda yer verilen hallerde mahkeme kararlarına karşı başvurulan kural olarak da kararın infazını engellemeyen ve kararın hem de maddi y¼nden denetimini içeren kanun yoluna itiraz denilmektedir.

Kanunda hakim kararlarının; soruŐturma evresinde suç ceza hakimliğinin kararları kovuŐturma evresinde ise naip hakim kararları istinabe olunan hakim kararları ve mahkeme başkanı sıfatıyla verilen kararlar olduğu belirtilmiŐtir. Ceza kanunda aııkça yer verilmiŐ olmak kaydıyla mahkeme kararlarına karşı da itiraz olanağı olduğu CMK 267 maddesinde belirtilmiŐtir. Bu hallere ¼rnek olarak; CMK nın 5 /2, 18/3, 28, 31/3, 42/2, 60/4, 74/4 h¼k¼mleri g¼sterilebilir.

Hakim ya da mahkeme kararlarına karşı ilgililer bu kararı ¼đrendikleri tarihten itibaren 7 g¼n içerisinde itiraz kanun yoluna baŐvurabilirler . S¼z konusu itiraz başvurusu Kararı veren merciye bir dilekçe sunulması veya zabıt katibine bir beyanda bulunulması ve bu beyanın tutanağa geçirilmesi ile de yapılabilir. Okullar için CMK nın 263 maddesi h¼k¼mleri uygulanır. Yapılan baŐvurudan sonra kararına İtiraz edilen hakim veya mahkeme itirazı yerinde g¼r¼rse kararını d¼zeltir aksi kanaatte ise en çok 3 g¼n içinde itirazı incelemekle yetkili olan merciye dosyayı g¼nderir. İtiraz inceleyecek merciler CMK nın 268 maddesinin 3. fıkrasında belirtilmiŐtir. Buna g¼re sulh ceza hakimliği kararlarına yapılan itirazların incelenmesi o yerde birden fazla sulh ceza hakimliği bulunması durumunda numara olarak kendisini izleyen hakimliğe, son numaralı hakimlik tarafından verilen kararlar için bir numaralı hakimliğe; Ağır ceza mahkemesinin bulunmadığı yerlerde tek sulh ceza hakimliği varsa yargı ¼evresinde g¼rev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hakimliğine; ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde tek sulh ceza hakimliği varsa en yakın ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hakimliği tarafından yapılır . İtirazdan sonra ilk kez suç ceza hakimliği tarafından verilen tutuklama kararına itiraz edilmesi halinde de yukarıda bahsedilen us¼l uygulanır. Bununla birlikte ilk tutuklama talebini reddeden suç ceza hakimliği, tutuklama kararına itiraz merci olarak inceleyemez. Asliye ceza mahkemesi hakimi tarafından verilen kararları yargı ¼evresinde buldukları ağır ceza mahkemesi tarafından incelenir. Ağır Ceza Mahkemesi veya başkanı tarafından verilen kararları o yerde ağır ceza mahkemesinin birden çok dairesi bulunması halinde numara olarak kendisini izleyen daire ; o yerdeki ağır ceza mahkemesinin son numaralı ceza dairesinin kararlarını bir numaralı daire; o yerde ağır ceza mahkemesinin tek dairesi bulunması halinde bu dairenin kararlarını kendisine

en yakın ağır ceza mahkemesi inceler. Naip hakim kararlarına yapılacak itirazlar bu hakimlerin mensup oldukları Ağır Ceza Mahkemesi

Başkanı tarafından; istinabe olunan mahkeme kararlarına itirazlar ise buldukları yerdeki mahkeme başkanı veya mahkeme tarafından incelemeye tabi tutulur. Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri kararları ile Yargıtay ceza dairelerinin esas mahkeme olarak baktıkları davalarda verdikleri kararlara yapılan itirazlarda; üyenin kararını görevli olduğu dairenin başkanı, daire başkanı ile ceza dairesinin kararını numara itibarıyla izleyen ceza dairesi; Son numaralı dairenin kararlarını ise birinci ceza dairesi inceler.

İtirazın kural olarak aktarma etkisi bulunmaz. Zira itirazı inceleyecek merci esas itibarıyla itiraza konu olan kararı veren merciidir. İtiraz başvurusunu yerinde görülmemesi durumunda yetkili olan merciye gönderilir. İtiraz kanun yolunun kural olarak durdurma etkisi de bulunmaz. Diğer bir deyişle itiraz kanun yoluna başvurulması kararın yerine getirilmesi bakımından Herhangi bir engel oluşturmaz. CMK'nın 269. maddesinde, İtiraz Kararın yerine getirilmesinin geri bırakılması sonucunu doğurmaz. denilerek bu hususa işaret edilmiştir.

Kanunda yazılı Haller saklı kalmak kaydıyla itiraz konusunda genellikle dosya üzerinden karar verilir. Ancak gerekli görülmesi durumunda Cumhuriyet savcısı sanık müdafii veya vekil dinlenebilir.

CMK da belirtilen istisnai durumlar haricinde itirazı inceleyen merciin verdiği kararlar kesindir. Bununla birlikte, kanunda sarıh olarak yer verilen hallerde itiraz sonucunda verilen kararlara karşı itiraz edilmesi mümkündür.

Ceza Muhakemesinde İstinaf Kanun Yolu

Mehmet Ökmen

I- İstinaf mahkemeleri ve kuruluşu

“İstinaf” kelime anlamı itibarı ile “**yeniden başlamak**” demektir. İlk kez **1879 yılında** “**Mehâkim-i Nizamiyenin Teşkilatı Kanunu Muvakkatı**” ile ilk derece mahkemeleri ile temyiz mahkemesi arasında kurulmuş olan istinaf mahkemeleri yarım yüzyıla yakın süre ile faaliyetlerini sürdürmüş; daha sonra günün koşulları ve hâkim yetersizliği nedeniyle **1924 tarihinde 469 sayılı Kanunla şeriye mahkemeleriyle birlikte kaldırılmıştır.**

Bu mahkemelerin kaldırılmasından sonra istinaf mahkemelerinin tekrar kurulmasının gerekip gerekmediği her zaman tartışma konusu olmuştur. Hatta 1932 yılından başlanarak 1963, 1978 ve 1993 yıllarında istinaf mahkemelerinin kurulmasına ilişkin kanun tasarıları dahi hazırlanmıştır. Daha sonra Avrupa Birliği uyum kanunlarıyla birlikte hız kazanan reform sürecinde istinaf mahkemelerinin yeniden kurulması gündeme gelmiş ve bu süreç hızlandırılmıştır. **2004 yılında kabul edilen 5235** sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunla “bölge adliye mahkemeleri”; **2014 yılında kabul edilen 6545** sayılı Kanunla da “bölge idare mahkemeleri” kurulmuştur.

İstinaf mahkemelerinin kurulması ve faaliyete geçirilmesi, Ülkemizin Avrupa Birliğine adaylık sürecindeki önemli belgeler olan **Katılım Ortaklığı Belgesinde, Ulusal Programda** ve yargı alanında yol haritamız niteliğinde olan **Yargı Reformu Stratejisinde**, öncelikli hedefler arasında gösterilmiştir.

İstinaf mahkemelerinin kurulmasına yönelik çalışmalar, özellikle son 10 yıllık dönemde hız kazanmıştır. **20 Temmuz 2016 tarihinde hem adli yargıda hem de idari yargıda faaliyete geçen istinaf mahkemelerinin** arka planında kapsamlı hazırlık çalışmaları ve birikim bulunmaktadır.

Hakimler ve Savcılar Kurulu kararlarıyla Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Konya, Sakarya, Samsun, Trabzon ve Van’da olmak üzere **toplam 15 yerde bölge adliye mahkemesi kurulmuş** olup, bunlardan **Ankara, Antalya, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, İzmir ve Samsun** bölge adliye mahkemeleri **20/07/2016 tarihinde; Adana ve Bursa** bölge adliye mahke-

meleri **05/07/2017 tarihinde; Konya ve Sakarya** Bölge Adliye Mahkemeleri ise **03/09/2018 tarihinde faaliyete başlamıştır**. Bu şekilde faaliyete başlayan **11** bölge adliye mahkemesi bulunmaktadır.

Kayseri, Diyarbakır, Trabzon ve Van bölge adliye mahkemeleri ise yakın tarihte **faaliyete geçirilecektir**.

II- İstinaf kanun yolu

İstinaf kanun yolunda yargılama konusu; ilk derece mahkemesinin kararı değil, aksine ilk derece mahkemesinde çözümlenen uyuşmazlığın bizatihi kendisidir. Bu sebeple istinaf mahkemeleri, uyuşmazlığı ilk kez ele alan mahkemeler kadar yetkili olduklarından, doktrinde, **“ikinci birinci derece mahkemeleri”** olarak da nitelendirilmektedir. İstinaf mahkemeleri, ilk derece mahkemelerinde toplanan delilleri yeniden değerlendirebilecekleri gibi yeni delil ikamesine de izin verirler. Bu kapsamda istinaf mahkemeleri, duruşma açmak suretiyle tanık dinleyebilecek ve keşif yapabilecektir.

İlk derece mahkemelerine hakim olan ilkeler (açıklık, sözlülük, yüzyüzelik gibi) kural olarak istinaf mahkemeleri için de geçerlidir. Bu sebeple istinaf ilk derece mahkemelerinin yaptıkları yargılamalar sonucunda maddi olaylardan çıkardıkları hukuki sonucun ve bu sonuca uyguladıkları hukuk kurallarının doğruluğunun, ikinci derecede bir mahkeme tarafından herhangi bir sınırlama olmaksızın hem maddi hem de hukuki yönden denetlenmesi ve gerektiğinde ilk derece mahkemesinin kararının değiştirilerek yeni bir karar verilmesi için yapılan yargılama şeklinde tanımlanabilecektir.

İlk derece ceza mahkemelerince verilen kararlar başvuru üzerine (onbeş yıl ve daha fazla hapis cezalarına ilişkin hükümler re-sen) kural olarak istinaf mahkemelerine gelecektir.

İstinaf incelemesine gidilemeyecek kararlar şunlardır;

- a) Hapis cezasından çevrilen adli para cezaları hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen üçbin Türk Lirası dâhil adli para cezasına mahkûmiyet hükümleri,
- b) Üst sınırı beşyüz günü geçmeyen adli para cezasını gerektiren suçlardan beraat hükümleri,
- c) Kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümler.

İstinaf mahkemeleri, yaptıkları inceleme sonucunda;

- a) İlk derece mahkemesinin **kararını hukuka uygun buluyorsa**, istinaf başvurusunu esastan reddedecektir. Bu red kararı, ilk derece mahkemesi kararının **onanması anlamına gelecektir. Aynı şekilde Kanununun 303. maddesinde yer alan hukuka aykırılıklar söz konusu ise bu hususu düzelterek istinaf başvurusunun esastan**

reddine (düzelterek onama) de karar verebilecektir.

b) İlk derece mahkemesinin kararında, Kanunun 289. maddesinde belirtilen **kesin hukuka aykırılık** sebeplerinin var olduğu kanaatine varırsa, **kararı bozarak ilk derece mahkemesine** gönderecektir.

c) İlk derece mahkemesinin kararını **hukuka aykırı buluyorsa**, istinaf başvurusunu kabul edip, **yerel mahkeme kararını kaldıracak** ve kendisi ilk derece mahkemesi gibi yeniden yargılama yaparak **işin esası hakkında yeniden bir hüküm kuracaktır.**

III- İstinaf istemi ve süresi

İstinaf istemi, hükmün açıklanmasından itibaren **yedi gün içinde** hükmü veren mahkemeye bir dilekçe verilmesi veya zabıt kâtibine bir beyanda bulunulması suretiyle yapılacaktır. Hükmün, istinaf yoluna başvurma hakkı olanların yokluğunda açıklanması halinde süre **tebliğ tarihinden itibaren** başlayacaktır. Süresi içinde yapılan istinaf başvurusu, hükmün kesinleşmesini engelleyecektir.

Ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemelerinin yargı çevresi içerisindeki asliye mahkemelerinin hükümlerine karşı, kararın o yer Cumhuriyet başsavcılığına geliş tarihinden itibaren yedi gün içinde istinaf yoluna başvurabileceklerdir.

Cumhuriyet savcısı, sanıklar ve katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar istinaf başvurusunda bulunabileceklerdir.

İstinaf isteminin, kanunî sürenin geçmesinden sonra veya aleyhine istinaf yoluna başvurulamayacak bir hükme karşı yapılmışsa ya da istinaf yoluna başvuranın buna hakkı yoksa, hükmü veren mahkeme bir kararla dilekçeyi reddedecektir.

IV- İstinaf kanun yolunda verilecek kararlar

Dosya bakımından istinaf yoluna başvurulması halinde bölge adliye mahkemesince 3 tür karar verilebilecektir. Birincisi ön inceleme sonucunda verilecek kararlar (yetkili bölge adliye mahkemesine gönderme ve istinaf başvurusunun reddi), ikincisi dosya üzerinden verilen kararlar (bozma, esastan ret ve düzeltilerek esastan ret) ve üçüncüsü de duruşma açmak suretiyle verilecek kararlar.

A- Ön inceleme sonucu verilecek kararlar

Dosyanın bölge adliye mahkemesine gelmesi üzerine bölge adliye mahkemesince bir ön inceleme yapılacaktır. Ön inceleme sonucunda;

- Bölge adliye mahkemesinin **yetkili olmadığına anlaşılması** hâlinde dosyanın yet-

kili bölge adliye mahkemesine gönderilmesine,

• Bölge adliye mahkemesine başvurunun **süresi içinde yapılmadığının**, incelenmesi istenen kararın bölge adliye mahkemesinde **incelenebilecek kararlardan olmadığı**, başvuranın buna **hakkı bulunmadığının anlaşılması** hâlinde istinaf başvurusunun reddine, karar verilecektir.

B- Bozma kararı

Ceza Muhakemesi Kanununun 289 uncu maddesinde bulunan hukuka aykırılıkların bulunduğu tespit edildiğinde bölge adliye mahkemesince bozma kararı verilecek ve dosya yeniden incelenmek üzere ilk derece mahkemesine gönderilecektir.

Mahkemenin kanuna uygun olarak teşekkül etmemiş olması, hâkimlik görevini yapmaktan kanun gereğince yasaklanmış hâkimin hükme katılması, mahkemenin kanuna aykırı olarak davaya bakmaya kendini görevli veya yetkili görmesi, Cumhuriyet savcısı veya duruşmada kanunen mutlaka hazır bulunması gereken diğer kişilerin yokluğunda duruşma yapılması, açıklık kuralının ihlâl edilmesi gibi hallerde bölge adliye mahkemesince bozma kararı verilecektir.

C- Dosya üzerinden verilen esastan ret ve düzeltilerek esastan ret kararı

İlk derece mahkemesinin kararında herhangi bir hukuka aykırılık bulunmaması durumunda bölge adliye mahkemesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilecektir.

Aşağıdaki hallerde ise hukuka aykırılığın düzeltilerek esastan reddine karar verilecektir:

- Sadece kanunun madde numarasının yanlış yazılması.
- Sanığın açıkça saptanmış olan doğum ve suç tarihlerine göre verilecek cezanın belirlenmesinde gerekli indirim yapılmaması veya yanlış indirim yapılması.
- Artırma veya indirim sonucunda verilecek ceza süresi veya miktarının belirlenmesinde maddî hata yapılması.
- Harçlar Kanunu ile yargılama giderlerine ilişkin hükümlere ve Avukatlık Kanununa göre düzenlenen ücret tarifesine aykırı karar verilmesi.
- Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesindeki sıralamanın gözetilmemesi nedeniyle eksik veya fazla ceza verilmesi.
- Olayın daha ziyade aydınlanması gerekmeden beraate veya davanın düşmesine ya da alt ve üst sınırı olmayan sabit bir cezaya hükmolünmesinin gerekmesi.

□ Hükümden sonra yürürlüğe giren kanun ile suçun cezasının azaltılmış, mahkemece sanığa verilecek cezanın belirlenmesinde artırım sebebi kabul edilmemiş veya fiilin suç olmaktan çıkarılmış olması nedeniyle daha az bir cezanın hükmolunması veya hiç ceza verilmemesi.

D- Duruşma açmak suretiyle verilen kararlar

Duruşma sonunda bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddeder veya ilk derece mahkemesi hükmünü kaldırarak yeniden hüküm kurar. Yeniden kuracağı hüküm bakımından ilk derece mahkemesinin verdiği hükümden bir fark bulunmamaktadır.

V- İstinafa ilişkin bazı istatistikî veriler

20 Temmuz 2016 ile 31 Aralık 2018 tarihine kadar bölge adliye mahkemelerince verilen karar türü ve sayılarıyla ilgili istatistikler şunlardır:

- **Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerine gelen 815.466 dosyadan 606.833'ü hakkında karar verilmiştir. Derdest dosya sayısı 208.633'tür. Buna göre karar verme oranı % 74'tür.**
- **Ceza Dairelerince verilen toplam 606.833 karardan toplam 49.249'ü temyiz edilmiştir.**

Bu veriler istinaf mahkemelerinin önemli bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum ise içtihat mahkemesi olan **Yargıtay'ın gerçek fonksiyonu olan hukukî denetim ve içtihat oluşturmaya yönelik rollerini güçlendirmektedir.**

Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Kanun Yolu

Dr. Ekrem Çetintürk, Yargıtay Üyesi

İstinaf kanun yolunun 20 Temmuz 2016 tarihinde yürürlüğe girmesiyle, ceza muhakemesi hukukunda temyiz kanun yolunun kapsamı ve işleminde büyük değişiklikler olduğu tartışmasızdır. Bu değişiklik nedeniyle 20 Temmuz 2016 tarihinden sonra verilen ve daha önce Yargıtay incelemesinden geçmeyen tüm hükümler önce istinaf ve sonrasında açık olduğu takdirde temyiz kanun yolundan geçecektir. 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 8. maddesine göre, istinaf mahkemelerinin faaliyete geçmesinden önce verilen kararlar hakkında istinaf usulü uygulanmayacak, bu mahkemelerin faaliyete geçmesinden sonra verilen kararlar ise istinaf kanun yoluna tabi olacaktır.

Ceza Muhakemesi Kanununun 286. maddesine göre, bölge adliye mahkemesi ceza daireselerinin bozma dışında kalan hükümleri temyiz edilebilir. Ancak maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen kararlar temyiz edilememekte ve bölge adliye mahkemesinde kesinleşmektedir. Buna göre ikinci fıkrada sayılan diğer istisnalar yanında, kural olarak ilk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezaları ile miktarı ne olursa olsun adli para cezalarına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine dair bölge adliye mahkemesi kararları temyiz edilememektedir.

Yargıtay'ın temyiz merci olarak görev tanımı, Ceza Muhakemesi Kanununun 286 ila 307. maddeleri arasında düzenlenmiştir. "Temyiz nedeni" başlıklı 288. maddenin birinci fıkrasına göre, temyiz, ancak *hükmün hukuka aykırı olması* nedenine dayanacaktır. Ayrıca maddenin ikinci fıkrası hukuka aykırılığın ne anlama geldiği konusunda bir açıklamaya da yer vermiştir. Buna göre, *bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması* hukuka aykırılıktır. Bu maddeyi tamamlayıcı bir şekilde kaleme alınan "Temyiz başvurusunun içeriği" başlıklı 294. maddenin birinci fıkrası temyiz edene, *hükmün neden dolayı bozulmasını istediğini temyiz başvurusunda göstermek zorunluluğu* yüklemiş, ikinci fıkra ise temyiz sebebinin, ancak *hükmün hukukî yönüne ilişkin* olabileceğini hüküm altına almıştır. "Temyiz isteminin reddi" başlıklı 298. maddeye göre ise Yargıtay, *temyiz dilekçesinin temyiz sebeplerini içermediğini* saptarsa temyiz istemini reddedecektir. Son olarak "Temyizde incelenecek hususlar" başlıklı 301. maddeye göre, Yargıtay, *yalnız temyiz başvurusunda belirtilen hususlar* ile temyiz istemi usule ilişkin noksanlardan kaynaklanmışsa, *temyiz başvurusunda bunu belirten olaylar hakkında* incelemeler yapacaktır. Ancak, hukuka kesin aykırılık hâllerinin düzenlendiği 289. maddeye göre,

temyiz dilekçesi veya beyanında gösterilmiş olmasa da maddede yazılı hâllerde hukuka kesin aykırılık varsayılacaktır. Bu hallerin varlığı halinde hükmün bundan mutlak olarak etkilendiği kabul edilmiştir. Kanun bu noktada hukuka aykırılığa ilişkin nedensellik bağı- nı kendisi kurduğundan hâkime takdir yetkisi bırakmamıştır.

1412 sayılı mülga Kanunun 314. maddesine göre, temyiz nedenlerinin gösterilmemesi temyiz incelemesi yapılmasına engel olmuyorken, 320. maddesine göre de Yargıtay hük- me tesiri olacak derecede hukuka aykırı olduğunu görürse, talepte mevcut olmasa da bu hususu inceleyebilmekteydi. Buna göre, Ceza Muhakemesi Kanununun temyiz

kanun yolu bakımından, 1412 sayılı mülga Kanundan ayrılan en açık yönü şüphesiz 298. maddeye göre ise Yargıtay'ın, *temyiz dilekçesinin temyiz sebeplerini içermediğini* sap- tarsa temyiz istemini reddedeceği ve 301. maddeye göre, Yargıtay, *yalnız temyiz başvuru- rusunda belirtilen hususlar* ile temyiz istemi usule ilişkin noksanlardan kaynaklanmış- sa, *temyiz başvurusunda bunu belirten olaylar hakkında* inceleme yapacak olmasıdır. Buna göre, temyizde taleple bağı bir yargılama sistemi öngörüldüğünden Yargıtay temyiz başvurusunda gösterilen noktalarda inceleme yapabilecek, ileri sürülmeyen noktalarda aykırılık görse bile, bunları belirtmekle yetinecektir. Bu şekilde temyiz muhakemesinde uyumsuzluk sınırlandırılmıştır. Bu nedenle sadece "hükmü temyiz ediyorum" şeklindeki bir temyiz başvurusunun kabul edilmemesi gerekmektedir.

Temyiz istemi ve süresinin düzenlendiği 291. maddeye göre, temyiz istemi, hükmün açıklanmasından itibaren on beş gün içinde hükmü veren mahkemeye bir dilekçe verilmesi veya zabıt kâtibine bir beyanda bulunulması suretiyle yapılacaktır. Hüküm, temyiz yo- luna başvurma hakkı olanların yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar. 295. maddeye göre ise, temyiz başvurusunda temyiz nedenleri gösterilmemişse temyiz başvurusu için belirlenen sürenin bitmesinden veya gerekçeli kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde hükmü temyiz olunan bölge adliye mahkemesine bu nedenleri içeren bir ek dilekçe verilecektir. Temyiz isteminin reddi başlıklı 298. maddeye göre Yargıtay, süresi içinde temyiz başvurusunda bulunulmadığını, hükmün temyiz edilemez olduğunu, tem- yiz edenin buna hakkı olmadığını ya da temyiz dilekçesinin temyiz sebeplerini içermedi- ğini saptarsa, temyiz istemini reddedecektir. Ayrıca 299. maddeye göre, on yıl veya daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümlerde talep halinde daha önce zorunlu olan duruşmalı inceleme, Yargıtay'ın uygun görmesi durumunda gerçekleşecektir.

302. maddeye göre, bölge adliye mahkemesinin temyiz olunan hükmünün Yargıtay'ca hukuka uygun bulunması hâlinde temyiz isteminin esastan reddine karar verilecektir. Yargıtay, temyiz edilen hükmü, temyiz başvurusunda gösterilen, hükmü etkileyecek ni- telikteki hukuka aykırılıklar nedeniyle bozar. Bozma sebepleri ilâmda ayrı ayrı gösterilir. Hüküm, temyiz dilekçesinde gösterilen sebeplerle bozulduğunda, dilekçede açıklanmış olmasa bile saptanan bütün diğer hukuka aykırılık hâlleri de ilâmda gösterilir.

Davaya yeniden bakacak mahkemenin işlemlerine ilişkin 307. maddeye göre, Yargıtay'dan verilen bozma kararı üzerine davaya yeniden bakacak bölge adliye veya ilk derece mahkemesi, ilgililere bozmaya karşı diyeceklerini soracaktır. Yargıtay'dan verilen bozma kararına bölge adliye veya ilk derece mahkemesinin direnme hakkı vardır. Direnme kararları, kararına direnilen daireye gönderilir. Daire, mümkün olan en kısa sürede direnme kararını inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir; görmezse dosyayı Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderir. Direnme üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulunca verilen kararlara karşı direnilemez. Hüküm yalnız sanık tarafından veya onun lehine Cumhuriyet savcısı veya 262. maddede gösterilen kimselerce temyiz edilmişse, yeniden verilen hüküm, önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ

Ceza Muhakemesi Hukukunda Kanun Yolları Konferansı

7 Aralık 2018 Bildiri Özetleri